

แผนอนาคต สำหรับการจัดการน้ำท่วมของไทย

โดย ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ธงชัย พรรณสวัสดิ์
ภาควิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แม่น้ำยังไม่ลด ปัญหาเฉพาะหน้ายังมีอยู่อีกมาก เรื่องที่ต้องทำยังมีอยู่อีกเยอะ แต่ก็คงไม่เร็วเกินไปที่นักคิดของประเทศควรเริ่มคิดหามาตรการหรือแนวทางในการจัดการปัญหาน้ำท่วมใหญ่ที่ดูแนวโน้มแล้วว่ามีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตอีกค่อนข้างแน่ วิธีการหนึ่งที่เริ่มหันกลับมาพูดถึงกันมากคือ ‘ทางน้ำไหล’ หรือ Floodway หรือที่บางคนเรียกว่า ‘คลองเทียม’ ซึ่งผมอยากจะเรียกว่า ‘แม่น้ำเทียม’ มากกว่า เพราะขนาดของทางน้ำไหลนี้มันใหญ่กว่าขนาดของคลองที่เรามองเห็นอยู่ทุกวัน หรือที่เราจะนึกวาดภาพกันได้

ที่ผมใช้คำพูดว่า ‘เริ่มหันกลับมาพูดถึงใหม่’ นั้นก็เพราะเรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่แต่อย่างใด มันเป็นเรื่องธรรมชาติที่ใคร ๆ ก็รู้ว่าน้ำมันต้องไหลลงสู่ที่ต่ำ ซึ่งที่ต่ำสุดท้ายก็คือ ทะเล หรือทะเลสาบ หรืออ่างเก็บน้ำ หรือแก้มลิง หรือแม้แต่ห้วยหนองคลองบึง แล้วแต่ว่าจุดต่ำสุดนั้นเป็นอะไร แต่สำหรับภาวะการณ์น้ำท่วมใหญ่ที่เรากำลังเผชิญอยู่นี้เราหมายถึงลุ่มน้ำเจ้าพระยาและทะเลอ่าวไทย ซึ่งมีปริมาณน้ำมหาศาลเกินกว่าที่จะอาศัยโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งทางธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น (ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงระบบทางน้ำไหลธรรมชาติไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิงไปแล้ว) มารองรับได้ เราเคยได้พูดถึง การขุด ‘แม่น้ำเจ้าพระยา 2’ ไว้สำหรับเป็นทางด่วนสำหรับน้ำเหนือหลากไหลลงทะเล แต่คนไทยก็คือคนไทย จะตื่นเต้นและเป็นทุกซ່อยร้อนก็เพียงชั่วครูชั่วยาม เมื่อเหตุการณ์คลี่คลายความทุกซ່อยร้อนที่แสนสาหัสนั้นก็ดูจะเลือนหายไปจากความทรงจำ มาตรการที่คิด ๆ กันไว้ไม่ว่าจะเป็นภาษีน้ำท่วมของคนกทม. หรือโครงการเจ้าพระยา 2 ก็หายไปกับสภาวะน้ำท่วมที่แห้งเหือดไป

ผมก็ได้แต่หวังว่า เมื่อกาลเวลาก้าวมาสู่ พ.ศ. นี้และการที่สิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สินต่าง ๆ ถูกตีราคาให้มีค่าสูงกว่าเดิมมหาศาลนี้ จะเป็นตัวกระตุ้นเตือนให้พวกเราหามาตรการที่ทำได้จริง และต้องทำจริง มาดำเนินการโดยไม่ลืมหูลืมตาไปแบบเมื่อปี พ.ศ. 2526 และ 2538 ที่เกิดน้ำท่วมใหญ่เช่นกัน

ก็อย่างที่บอกไว้แต่ต้นว่า เราเคยคิดที่จะมี ‘เจ้าพระยา 2’ มาแล้ว มีการคำนวณขนาดของแม่น้ำเทียมนี้แล้วว่าควรกว้าง ลึก และยาวเท่าใด รวมทั้งมีฝั่งแล้วด้วยซ้ำว่าควรอยู่บริเวณใด แต่ไปไม่รอดเพราะแรงผลักดัน โดยเฉพาะทางภาคการเมืองที่กลัวเสียคะแนนเสียงจากการเวนคืนที่ดินเพื่อจัดผังเมืองใหม่ มีไม่มากพอหรือจะเรียกว่าไม่มีเลยก็ได้